

ปกิณกะ

ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง ข้อคิดเห็นต่อการยกย่อง รัฐธรรมนูญและการปฏิรูปสังคม

วิชัย โชควิวัฒน์*

เรียน ท่านประธานกรรมาธิการ ท่านกรรมาธิการ
และท่านผู้มีเกียรติ ที่เคารพ

ก่อนอื่น ผมขอขอบคุณท่านประธานที่ให้เกียรติ
เชิญผมมาแสดงปาฐกถาในการสัมมนาครั้งนี้

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ มี
ประชากรที่เป็นผู้สูงอายุเกินกว่าร้อยละ 10 มาแล้ว
หนึ่งทศวรรษแล้ว ปัจจุบัน เรามีประชากรสูงอายุราว
ร้อยละ 14 และจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นประมาณ
ร้อยละ 19, 26 และ 32 ในปี พ.ศ. 2463, 2473, และ
2483 ตามลำดับ

ประชากรวัยสูงอายุนี้น หากนโยบายไม่ถูกต้อง
และบริหารผิดพลาด จะเป็นภาระแก่สังคมอย่างมาก
ดังในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีค่าใช้จ่ายด้านการรักษา
พยาบาลสูงที่สุดในโลก ถึงราวร้อยละ 17.9 ของ
ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เป็นค่าใช้จ่ายในช่วง
ปีสุดท้ายของชีวิตถึงร้อยละ 75 ประเทศไทยเปิดรับ
เทคโนโลยีทางการแพทย์อย่างเต็มที่และเดินตาม
สหรัฐอเมริกามากกว่า 5 ทศวรรษ หากไม่ปฏิรูป เรา
จะเดินไปสู่หุบเหวหรือกับดักเช่นเดียวกัน

*ประธานสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

การตื่นตัวระดับสากล

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งที่ประชุม
ใหญ่สมัชชาสหประชาชาติได้รับรองเมื่อวันที่ 10
ธันวาคม 2491 ได้กล่าวถึงการเคารพในเกียรติและ
ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ บนพื้นฐานแห่งเสรีภาพ
ความยุติธรรม ครอบครัวผู้สูงอายุไว้ในข้อ 25(1) ดังนี้

“ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอ
สำหรับสุขภาพ และความอยู่ดีของตนและของ
ครอบครัวรวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย
และการดูแลสุขภาพทางการแพทย์และบริการสังคมที่
จำเป็นและมีสิทธิในหลักประกันยามว่างงาน เจ็บป่วย
พิการ หมดอายุ วัยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่น
ในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน”

ทั้งนี้ สหประชาชาติได้มีการรับรอง “แผนปฏิบัติการ
นานาชาติว่าด้วยผู้สูงอายุ” โดยสมัชชาใหญ่ แห่ง
สหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ. 2525

ต่อมา เมื่อ พ.ศ. 2542 สหประชาชาติได้
ประกาศให้ปีดังกล่าวเป็นปีผู้สูงอายุสากล และได้
ประกาศ “หลักการในการเคารพสิทธิของผู้สูงอายุ” 18
ประการ ดังนี้

1. ผู้สูงอายุควรจะได้รับอาหาร น้ำ ที่เพียงพอ เครื่องนุ่งห่มและการดูแลสุขภาพอย่างเพียงพอโดยการมีรายได้ การสนับสนุนของครอบครัวและชุมชน และการช่วยเหลือตัวเอง

2. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการทำงานหรือสามารถได้รับรายได้อื่น ๆ

3. ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าเมื่อใดจะต้องพ้นจากการทำงาน

4. ผู้สูงอายุควรได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาตามความเหมาะสม

5. ผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สงบ ปลอดภัย ด้วยความพึงพอใจตามกำลังความสามารถ

6. ผู้สูงอายุควรที่จะได้อาศัยอยู่ในบ้านของตนเองตลอดระยะเวลายาวนานเท่าที่เป็นไปได้

7. ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินงานตามนโยบายต่าง ๆ ที่จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนและสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับชนรุ่นหลังได้

8. ผู้สูงอายุควรที่จะได้รับการพัฒนาโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ชุมชน และเป็นอาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมตามความสนใจ และกำลังความสามารถของตน

9. ผู้สูงอายุควรมีบทบาทที่จะจัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมของผู้สูงอายุเองได้

10. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลจากครอบครัวและชุมชนและได้รับการคุ้มครอง

11. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยเพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ให้ดีขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันหรือชะลอการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้น

12. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึง

บริการทางสังคมและกฎหมายเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการเป็นอิสระ การคุ้มครอง และได้รับการดูแล

13. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแล คุ้มครอง ฟื้นฟู และส่งเสริมทางด้านสังคมและจิตใจอย่างเหมาะสมจากสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีสภาพแวดล้อมที่มั่นคง

14. ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

15. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ

16. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา วัฒนธรรม จิตใจ และกิจกรรมนันทนาการของสังคม

17. ผู้สูงอายุควรดำรงชีวิตอยู่ด้วยศักดิ์ศรีและอย่างปลอดภัยโดยปราศจากการถูกแสวงหาผลประโยชน์และถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ

18. ผู้สูงอายุควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามสถานภาพและภูมิหลังและมีอิสระในการช่วยเหลือตนเองทางด้านเศรษฐกิจ

การดำเนินงานของประเทศไทย

นายินดีที่ประเทศไทยได้ดำเนินการเรื่องผู้สูงอายุมาพร้อมกับการตื่นตัวของสากล ตั้งแต่สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในการประชุมนานาชาติเรื่องผู้สูงอายุ ประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมโดยหัวหน้าคณะผู้แทนไทยที่ไปร่วมประชุมคือพลเอกสิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายสาธารณสุข คือ นายแพทย์บรรลุ คิริพานิช ซึ่งขณะนั้นเป็นรองอธิบดีกรมการแพทย์ นายแพทย์บรรลุได้รับรู้ปัญหาและความสำคัญของผู้สูงอายุจากการประชุมครั้งนั้น และนายินดีที่ท่านได้จับงานนี้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 30 ปีแล้ว ข้อ

สำคัญ ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี มาตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ขณะนี้อยู่ในระยะแผนที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งมีการประเมินกึ่งแผนไปแล้ว

ในปีเดียวกันกับที่สหประชาชาติประกาศให้เป็นปีผู้สูงอายุสากล ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา ประเทศไทยได้ประกาศ **ปณิธานผู้สูงอายุไทย** เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2542 ดังนี้

ข้อที่ 1 ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง และละเมิดสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้ และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อที่ 2 ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ รัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อที่ 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับตัวของตนให้สมวัย

ข้อที่ 4 ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้สังคมมีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อที่ 5 ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบ

วงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามคตินิยม

ข้อที่ 6 ผู้สูงอายุควรได้มีบทบาท และส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับบุคคลทุกวัย

ข้อที่ 7 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ข้อที่ 8 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและการบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อที่ 9 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญูต่อบุคคล และความเอื้ออาทรต่อกัน

ในปีที่สหประชาชาติได้รับรองแผนปฏิบัติการนานาชาติว่าด้วยผู้สูงอายุ เมื่อ พ.ศ. 2525 ประเทศไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติในปีเดียวกัน และเมื่อสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี 2542 เป็นปีผู้สูงอายุสากล สืบต่อมาประเทศไทยก็ได้มีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีองค์กรผู้รับผิดชอบระดับชาติ มีกองทุนผู้สูงอายุ และมีการรับรองสิทธิของผู้สูงอายุ ไว้ 13 ประการ ได้แก่

1. บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่

จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ

2. บริการด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

3. บริการด้านการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

4. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

5. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

6. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

7. การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

8. การได้รับการช่วยเหลือจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

9. การได้รับคำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น

10. การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

11. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

12. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

13. สิทธิประการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

สิทธิทั้ง 13 ประการนี้ นำสาระสำคัญส่วนหนึ่งจากหลักการเคารพสิทธิของผู้สูงอายุ 18 ประการของสหประชาชาติมาบัญญัติไว้ในกฎหมายไทย หวัง

ว่าในอนาคตจะได้มีการพัฒนาสิทธิเหล่านี้ให้เท่าเทียมกับสากลต่อไป

กฎหมายที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งที่มีคุณภาพการอย่างยิ่งแก่ผู้สูงอายุและประชาชนคนไทยโดยรวม คือ **พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545** กฎหมายฉบับนี้มีส่วนสำคัญในการผลักดันคือนายแพทย์สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ ซึ่งทุ่มเททำงานเรื่องนี้มายาวนาน สามารถผลักดันจนเกิดกฎหมาย และได้แปรเจตนารมณ์ของกฎหมายให้เป็นองค์กรและการบริหารงานที่มีธรรมาภิบาลอย่างดียิ่ง เป็นองค์กรที่สามารถพัฒนาจนบรรลุเจตนารมณ์ที่แท้จริงแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างแท้จริง สามารถสร้างผลงานช่วยให้ประชาชนคนไทยกว่าก่อนประเทศมีหลักประกันที่แท้จริงด้านสุขภาพ บรรลุถึงหลักการแห่งความเท่าเทียม (Equity) คุณภาพ (Quality) และประสิทธิภาพ (Efficiency) จนได้รับยกย่องอย่างสูงในระดับนานาชาติ และในระดับชาติองค์กรแห่งนี้ก็ได้รับรางวัลองค์กรดีเด่นหลายปีซ้อน ข้อสำคัญประชาชนทั้งคนยากจนและคนชั้นกลางที่ล้มละลายเพราะการเจ็บป่วยร้ายแรง แทบจะหมดไปแล้ว

พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 เป็นหนึ่งรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศที่แท้จริง เพราะสามารถสร้างหลักประกันด้านสุขภาพอันเป็นสิ่งจำเป็น โดยค่าใช้จ่ายที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงยิ่ง โดยปัจจุบันประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพรวมเพียงร้อยละ 4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเท่านั้น เทียบกับญี่ปุ่นซึ่งมีระบบประกันสุขภาพที่ดีเยี่ยม ใช้ไปร้อยละ 9.5 สหรัฐใช้สูงที่สุดในโลก ถึงร้อยละ 17.9 แต่ยังมีปัญหาทั้งเรื่องการครอบคลุม และการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ ที่สำคัญค่าใช้จ่ายในระบบของหลัก

ประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งครอบคลุมประชากร 47-48 ล้านคนนี้ ใช้ค่าใช้จ่ายประหยัดที่สุด ส่วนที่สูงที่สุด คือ สวัสดิการรักษายาพยาบาลข้าราชการและพนักงานของรัฐ ซึ่งสูงกว่าราว 6-7 เท่า

นี่คือเรื่องที่ต้องมีการปฏิรูปต่อไป

กฎหมายที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งที่ควรกล่าวถึงคือ พ.ร.บ.กองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 กฎหมายฉบับนี้เริ่มต้นด้วยการศึกษาวิจัย ทั้งจากข้อมูลในต่างประเทศ และในประเทศ ด้วยตระหนักถึงความจำเป็นต้องสร้างความมั่นคงให้แก่ผู้สูงอายุด้วยการออม จากนั้นได้มีการจัดประชุมสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติขึ้น มีมติชัดเจนให้สร้างระบบการออมขึ้นมติดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งได้แต่งตั้งคณะกรรมการมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน มีท่านอาจารย์บรรลพ ศิริพานิช เป็นรองประธาน ได้จัดทำร่างกฎหมายผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทูลเกล้าฯ ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ พ.ศ. 2554 มีระยะเวลาให้เตรียมการหนึ่งปี แต่รัฐบาลไม่ยอมดำเนินการตามกฎหมาย

นับเป็นตัวอย่างของ “ประชาธิปไตยสามัญ” ที่ต้องมีการปฏิรูปต่อไป

แทนที่จะดำเนินการตามกฎหมายนี้ รัฐบาลสมัยนั้นกลับไปแก้ไข มาตรา 40 แห่ง พระราชบัญญัติประกันสังคมเพื่อ “แข่ง” กับกฎหมายนี้ โดยมีการให้สิทธิเข้าช้อนแก่ผู้มีสิทธิอยู่แล้ว เช่น ข้าราชการบำนาญ เป็นต้น เป็นการทลายหลักการ เพิ่มความไม่เท่าเทียม นำเสียดายที่รัฐบาลภายใต้ คสช. ซึ่งประกาศ “คืนความสุขให้ประชาชน” กลับเห็นดีเห็นงามกับความไม่เท่าเทียมนี้ ซ้ำร้าย บ่ายเบี่ยง ชื้อเวลา

ไม่ยอมเร่งรัดการบังคับใช้ พ.ร.บ.กองทุนการออมแห่งชาติให้บังเกิดผลโดยเร็ว อ้างน้ำหนัก ๆ ว่า เพราะ พ.ร.บ.นี้ ขัดซ้อนกับมาตรา 40 ของ พ.ร.บ. ประกันสังคม ทั้ง ๆ ที่ พ.ร.บ.กองทุนการออมแห่งชาติออกมาก่อน และเป็นหลักการที่ถูกต้อง

อันที่จริง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่มีผลบังคับใช้ไปขณะนั้นมีบทบัญญัติกำหนดให้ ข้าราชการ และลูกจ้างของรัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ดังนี้

มาตรา 74 บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนาจ ความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน บุคคลตามวรรคหนึ่งต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง บุคคลผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิขอให้บุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าวชี้แจง แสดงเหตุผล และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้

เรื่องนี้มีหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ สนอให้มีการดำเนินการแล้วมากมาย เช่น กลุ่มแรงงานนอกระบบ และคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เป็นต้น แต่ทั้งรัฐบาลและข้าราชการล้วน “ดื้อดำน” ไม่ปฏิบัติตาม ในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ครั้งนี้ จะต้องทบทวนว่า จะต้องปฏิรูปอย่างไร เพื่อให้ทั้งรัฐบาล และข้าราชการสามารถละเมิดรัฐธรรมนูญเหมือนที่ทำมาแล้ว ไม่ได้

ข้อเสนอ

ในนามของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ผมมีข้อเสนอโดยสรุป ดังนี้

1. จะต้องมุ่งดำเนินการเรื่องผู้สูงอายุ โดยหลัก การส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด และยาวนานที่สุด ให้ผู้สูงอายุเป็นพลังของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มากกว่าที่จะเป็นภาระ สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะต้องพึ่งพิง ต้องจัดระบบการดูแล ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม โดย

1.1 กำหนดเนื้อหาสาระในรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ อย่างน้อยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

1.2 ส่งเสริมสิทธิของผู้สูงอายุตามหลัก การของสหประชาชาติ

1.3 บริหารจัดการให้กลไกต่าง ๆ ตามกฎหมาย เช่น พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ รวมทั้งพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายเสนอ

1.4 เร่งรัดให้มีการดำเนินการตาม พ.ร.บ. กองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 โดยเร็ว

2. เพื่อให้บรรลุผลตามข้อ 1 จำเป็นต้องสร้างความมั่นคงของประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้เคยเผชิญปัญหาที่ซับซ้อนกว่าปัจจุบัน แต่สามารถฟันฝ่ามาได้ เช่น สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งได้วางรากฐานงานผู้สูงอายุเอาไว้ ได้นำประเทศฝ่าวิกฤตมาได้ โดยดำเนินการสร้างความมั่นคงของประเทศอย่างน้อยใน 2 ด้าน ได้แก่

2.1 สร้างความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยเฉพาะคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ได้

สร้างความปรองดองในชาติอย่างได้ผล และสามารถแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างน่าพอใจ

2.2 ด้านเศรษฐกิจ ได้เปลี่ยนอุตสาหกรรมของประเทศ จาก เพื่อทดแทนการนำเข้า เป็นเพื่อการส่งออก ทำให้มูลค่าเพิ่มจากหลัก 50-60 ล้านคนในประเทศ เป็นหลักพันล้านคนทั่วโลก โดยการสร้างเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออกและท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง เป็นต้น มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ และสามารถควบคุมการทุจริตคอร์รัปชันได้ในระดับหนึ่ง ทำให้ประเทศมั่งคั่งขึ้นจากเศรษฐกิจที่ติดลบ จนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงขึ้นระดับตัวเลขสองหลัก

3. ในการปฏิรูปด้านสังคม จะต้องยึดหลัก 2 ประการ ได้แก่

(1) จะต้องมุ่งสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ ลดสภาพ “ให้ใหญ่ล้น ให้น้อยบ่มเติม”

(2) จะต้องมุ่งสร้าง “สังคมที่คนไทยไม่ทิ้งกัน” (Inclusive Society) ไม่แยกเพศ วัย ชาติพันธุ์ ศาสนา สร้างบ้านเมือง ชุมชนโดยหลัก “อารยสถาปัตย์” (Universal Design) ให้ผู้พิการ และผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้โดยสะดวกตามสมควร

4. จะต้องมุ่งแก้ปัญหาทั้งระยะสั้น และระยะยาว ปัจจุบัน นิยามผู้สูงอายุคือ ผู้มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป นิยามดังกล่าวเหมาะสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเศรษฐกิจ สังคม ยังด้อยอยู่ ปัจจุบันประเทศไทยพัฒนาเลยขีดดังกล่าวมาแล้ว ควรปรับนิยามผู้สูงอายุใหม่ให้เหมือนสากล คือ อายุเกิน 65 ปีขึ้นไป เพื่อขยายอายุการทำงาน และลดช่วงวัยพึ่งพิงลง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามข้อเสนอ ข้อ 1 และ 2

ข้อเสนอเรื่องนิยามใหม่ผู้สูงอายุ มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ตามที่มีการเสนอแล้วจากผล

การศึกษาวิจัย ในการประชุมคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2557

5. ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ จะต้องยึดหลักการสำคัญ คือ

(1) จะต้องมุ่งสร้างสวัสดิการสังคม ไม่มุ่งประชาานิยม ข้อสำคัญคือ ก. ต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีศักดิ์ศรี และสามารถพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด ไม่มุ่งหาคะแนนนิยม ข. ต้องระมัดระวังในเรื่องการเงินการคลัง หากจะมีค่าใช้จ่ายใด จะต้องเตรียมการเรื่องการหารายได้ที่มั่นคง ยืนยาว มาเป็นค่าใช้จ่าย

(2) การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิง ต้องมุ่งช่วยให้ผู้สูงอายุอยู่ได้ในครอบครัวและชุมชน หลีกเลี่ยงการนำผู้สูงอายุเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ หรือบ้านพักคนชรา ซึ่งนอกจากจะมีค่าใช้จ่ายสูงแล้วยังเป็นการแยกผู้สูงอายุจากครอบครัวและชุมชนด้วย

6. ผู้สูงอายุกระจายอยู่ทั่วประเทศ การเตรียมการและแก้ปัญหาผู้สูงอายุต้องมีการกระจายอำนาจ โดยยึดแนวทาง ดังนี้

6.1 การกระจายอำนาจต้องกระจายให้ถึงประชาชนให้มากที่สุด ตามข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน ได้เสนอไว้ คือ “ข้อเสนอการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ” สรุปสาระสำคัญ คือ ลดอำนาจส่วนกลาง ลดหรือเลิกอำนาจส่วนภูมิภาค เพิ่มอำนาจท้องถิ่น และเพิ่มอำนาจและความเข้มแข็งภาคประชาชนและประชาสังคม

6.2 การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งก้าวหน้ากว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และต้องกระจายงบประมาณลงสู่ท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ. กำหนด

แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้งบประมาณลงสู่ท้องถิ่นอย่างน้อยร้อยละ 35 ไม่ทอดลงเหลือรวร้อยละ 26-27 อย่างในปัจจุบัน

7. เรื่องสุดท้ายที่ขอกกล่าวถึง คือ การดูแลในระยะสุดท้ายของชีวิต แต่ก่อนคนไทยส่วนใหญ่จากโลกนี้ไปท่ามกลางการแวดล้อมของญาติมิตร ไม่จากไปอย่างโดดเดี่ยวพร้อมสายระโยงระยางที่มุงยึดชีวิต ซึ่งบ่อยครั้งเป็นการยืดความตาย สร้างภาระมากมายให้แก่ ทั้งลูกหลาน ญาติพี่น้อง และแพทย์พยาบาลในโรงพยาบาล รวมทั้งประเทศชาติ จนหลายครอบครัวต้องสิ้นเนื้อประดาตัว เส้นทางนี้คือเส้นทางที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ทางเลือกที่ดีกว่าสำหรับการดูแลระยะสุดท้ายในไอชียู คือการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) ไม่ว่าจะที่โรงพยาบาลหรือที่บ้าน เพื่อให้จากไปอย่างสง่า (Dying with Dignity) แทนที่จะจากไปอย่างอ้างว้างและทุกข์ทรมาน

หวังว่าประเทศไทยจะมีการปฏิรูป เพื่อให้ผู้สูงอายุ และคนไทยทุกคนเป็นสังคมที่คนไทยไม่ทิ้งกัน อย่างแท้จริง

ขอขอบคุณ

วันเสาร์ที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2557

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการสิทธิการ อาคารรัฐสภา 2 ในการสัมมนาเรื่อง สานพลังผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วม และรับฟังความเห็นต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภาปฏิรูปแห่งชาติ